

Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι

Ανάμεσα στο φωτιστέφανο και το εδώλιο

του Δρος Βασίλη Αδραχτά

Η σειρά διαλέξεων του Πολιτιστικού Κέντρου της ΑΧΕΠΑ ΝΝΟ «Κωστής Παλαμάς» υπό τον τίτλο *Στα μονοπάτια του Ελληνισμού* συνεχίζεται σύμφωνα με το πρόγραμμα που ανακοινώθηκε στις αρχές του 2019. Μετά

την ικνηλάτηση της μεταναστευτικής εμπειρίας του πρωτοπόρου ελληνο-αυστραλού λογοτέχνη Αλέκου Δούκα (τον Φεβρουάριο από τον Δρα Πέτρο Αλεξίου), την εξέταση των λαϊκών προφητειών σχετικά με την άνοδο και την πώση της Αλεξάνδρειας (τον Μάρτιο από τον Καθηγητή Stefan Pfeiffer) και την αποτίμηση των ελληνικών καταβολών του Βασιλείου της Βακτριανής (τον Απρίλιο από την Καθηγήτρια Rachel Mairs), ο υποφαινόμενος και ο Δρ Ken Parry είχαν την ευκαιρία να προσεγγίσουν –από δύο διαφορετικές αλλά εν πολλοίς συγκλίνουσες οπτικές γωνίες– τη στάση της Ορθόδοξης Εκκλησίας έναντι των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων.

Το θέμα που ανέπτυξα εγώ είχε τον τίτλο *Ο χορός των θείων φιλοσόφων: όταν οι Έλληνες σοφοί βρήκαν τη θέση τους μέσα στις Ορθόδοξες εκκλησίες*, ενώ το θέμα του Δρος Ken Parry είχε τον τίτλο *Αντιλαμβάνονταν οι Βυζαντινοί τη φιλοσοφία ως αίρεση;* Κατά καιρούς μου είχε δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξω κάποιες σκέψεις για την εικονογράφηση των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων σε ορθόδοξους χριστιανικούς ναούς, αλλά οι αναφορές μου

αυτές ήταν περιστασιακές και επιγραμματικές. Ως εκ τούτου αναζητούσα πάντοτε τον κατάλληλο χρόνο για μία πιο εστιασμένη και συστηματική αναφορά στο εν λόγω ζήτημα, όπερ και εγένετο τον περασμένο Μάιο. Την επικέντρωση που χρειαζόμουν μου την πρόσφερε το εξής ερευνητικό ερώτημα: πώς και γιατί κατέστη δυνατό οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, που στην καλύτερη των περιπτώσεων αντιμετώπιζονταν από τους χριστιανούς με αμφιθυμία, να γίνουν ανεπιφύλακτα δεκτοί στο εικονογραφικό πρόγραμμα των ορθόδοξων χριστιανικών ναών; Με άλλα λόγια, τι ακριβώς συνετέλεσε σ' αυτή τη μετάπλαση νοοτροπίας και διαθέσεως; Αν μη τι άλλο, η ίδια η ιστορία μάς υποδεικνύει ότι η στάση της Ορθόδοξης Εκκλησίας έναντι των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων δεν ήταν ούτε μονοσήμαντη ούτε καταδικαστική. Είναι τόσες πολλές οι σχετικές θεολογικές απόψεις που είναι αδύνατο να ισχυριστεί κανείς ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεσμεύτηκε σε μία οπτική γωνία, ενώ παράλληλα θα πρέπει να έχουμε κατά νου ότι η όποια αρνητική αντιμετώπιση των φιλοσόφων εκ μέρους του τάδε ή του δείνα θεολόγου δεν αποτέλεσε ποτέ consensus στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής παράδοσης.

Για να καταδείξω την ένταση του ανωτέρω ερευνητικού ερωτήματος, θύμισα στην ομιλία μου ορισμένα δεδομένα από την ιστορία της θεολογικής σκέψης ξεκινώντας από την περίπτωση του Σωκράτη. Στηριζόμενος σε μία δημοσιευμένη επιστημονική μου μελέτη, τόνισα ότι μέσα σε διάστημα ενός μόλις αιώνα οι θεολογικές απόψεις που καταγράφονται στα πλαίσια του πρώιμου Χριστιανισμού για το πρόσωπο του Σωκράτη είναι όχι μόνο

